

SUMMARY

NetQues Project Report Speech and Language Therapy Education in Europe United in Diversity

Network for Tuning Standards and Quality of Education
Programmes in Speech and Language Therapy/Logopaedics
across Europe (NetQues): a multilateral academic and
professional network

26 September 2013

Project No. 177075-LLP-1-2010-1-FR-ERASMUSENWA

**Lifelong
Learning
Programme**

The NetQues project was undertaken with support from the European Union
This project has been co-funded by the European Commission's
ERASMUS Lifelong Learning Programme through the Education Audiovisual & Culture
Executive Agency

This publication reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be
held responsible for any use which may be made of the information contained therein

© 2013 by CPLOL/NetQues

All rights reserved

The summary document may be reproduced or transmitted electronically in full or in sections subject to acknowledgment of NetQues.

Resyme

- I *Network for Tuning Standards and Quality of Education Programmes in speech and language Therapy/Logopedics across Europe (NetQues)* er et treårig prosjekt som ble gjennomført av et multilateralt akademisk og faglig profesjonelt nettverk med 65 deltakere fra 31 europeiske land. Prosjektet ble ledet av den europeiske logopedorganisasjonen, Comité Permanent de Liason des Orthophonistes/Logopèdes de l'Union Européenne (CPLOL)
- II Logopedi er en internasjonalt anerkjent, selvstendig profesjon som er juridisk regulert på nasjonalt nivå i flere land. I takt med at den Europeiske Unionen (EU) har fått et øket medlemstall, har også lovgivningen på området utviklet seg, blant annet for å oppmuntre til mobilitet over landegrensene samt å anerkjenne kvalifikasjoner på tvers av dem. Dette har ført til behov for å kartlegge og analysere logopedutdanninger både innenfor og utenfor EU. Hensikten med NetQues-prosjektets er å belyse og etablere forståelse av felles fagområder innen logopedutdanningen, men også å se på forskjeller mellom dem. Prosjektet vil dermed kunne beskrive felles kjernekompetanser som er både ønskelige og nødvendige for at en nyutdannet logoped skal kunne utøve yrket på en sikker og effektiv måte. NetQues-prosjektet tar utgangspunkt EU's harmoniseringsprinsipper (Tuning Principles) for å finne referansepunkter, samstemmighet og felles forståelse som 'grunnlag for å utvikle referanseransepunkter på fagnivå.'¹
- III Tale-, språk- og kommunikasjonsvansker har vært dokumentert gjennom tusenvis av år. Mot slutten av det nittende århundre var det, både innenfor og utenfor Europa, fagkunnskap og en liten gruppe praktikere som var involvert i studiet og behandling av talevansker. Etter fagets spede start har logopedi utviklet seg til et selvstendig akademisk forskningsområde støttet av EU organisasjonen CPLOL.
- IV Logopedi som disiplin omfatter menneskets kommunikasjon og svelging - prosesser, utvikling og vansker med fokus på beskrivelse, kartlegging og behandling av stemme-, tale-, språk- og svelgvansker. Logopeden er den yrkesutøveren er fullt kompetent til å forebygge, kartlegge, behandle og vitenskapelig studere menneskelig kommunikasjon og relaterte vansker.
- V Logopedens virksomhet er forandret over tid som en følge av endringer i samfunnet og i tankemåte/forståelse, og fremskritt i relaterte akademiske felt som medisin, psykologi, lingvistikk, sosiologi og pedagogikk. Demografi, diagnostikk, teknologiske fremskritt, kommunikasjonsteknologi og sosiologiske endringer har forandret logopedens praksisfokus, noe som gradvis har utvidet og endret prioriteringene for praksis innen de forskjellige EU-land.
- VI NetQues prosjektet har som mål:
- Å definere logopedens akademiske og profesjonelle profil i Europa
 - Å sammenligne beskrivelser av hvilke kompetanse og læringsmål som skal oppfylles ut fra kriteriene: kunnskap, forståelse og ferdigheter i de eksisterende logopedutdanninger (nasjonale)

¹ Gonzales, J. and Wagenaar, R (2203). *Tuning educational structures in Europe*. Bilbao: University of Desto. Retrieved 15-06-2013, <http://>

- Å indentifisere generelle og fagspesifikke kompetanser som skal tilegnes i en logopedisk utdanning.
- VII Totalt 65 partnere ble rekruttert fra de 27 EU-landene til, samt Liechtenstein, Norge og EU-kandidatlandene Island og Tyrkia. Partnerne kommer i hovedsak fra akademiske institusjoner, men inkluderer og fagforbund og faglige interesseorganisasjoner. Prosjektkoordineringen ble ivaretatt av den ledende partner CPLOL, som består av klinikere og akademikere fra de europeiske landene i organisasjonen. Partnerne ble fordelt på seks arbeidsgrupper (WP). Hver arbeidsgruppe hadde en bred ekspertise så vel som en geografisk spredning. Arbeidsgruppene ble tematisk organisert, ut fra Tuning prosedyren, og fikk ansvar for ett eller flere arbeidsområder som igjen ble fordelt mellom gruppens deltakere. En etnografisk tilnærming ble benyttet, og ulike fagpersoner (akademikere som undervisere og forskere i fagfeltet, arbeidsgivere og nyutdannede logopeder) var hovedinformanter. For å kunne gi en så fullstendig oversikt som mulig over mangfoldet i dagens eksisterende logopedutdanningene, ble to spørreskjemaer sendt til hele Europa. Disse skulle belyse ulikhetene i logopedutdanningene. Resultatene ga profileringsinformasjon og retningslinjer for hvilke kompetanser som kreves av en nyutdannet logoped.
- VIII **Profiler:** Data fra begge undersøkelsene viser at alle landene, bortsett fra to, har minst et logopedisk utdanningsprogram (mange land har betydelig flere). Logopedutdanningen i Europa er i hovedsak lagt til universiteter, først og fremst de statsfinansierte, og er vanligvis organisert innen fakulteter med helserelaterte studieprogram.
- IX Kvalifikasjonsnivået for å kunne praktisere som logoped, er minimum på bachelornivå, det vil si tre års grunnutdanning. En mastergrad (europeisk referanseramme på nivå 7) oppnås etter totalt fem års høyere utdanning (tre års bachelor- og to års masterutdanning). Doktorprogrammer (ph.d-programmer) tar i gjennomsnitt ytterligere tre år. Det er mulig å gjennomføre et utdanningsløp fra bachelor- via mastergrad til ph.d.-grad i nesten alle EU-land. Studenter i de landene som bruker European Credit Transfer System (ECTS) kan ta 60 poeng pr studieår.
- X De fleste etablerte programmene er regulert av staten eller regjeringen. Frankrike rapporterer det høyeste antall logopedstudenter. Men også Belgia og Nederland har uventet høyt antall studenter. Dette kan delvis forklares ut fra at de har en opptaksradius som strekker seg inn i Tyskland, og også kan imøtekomme tyske studenters ønske om utdanning i logopedi. Det skal imidlertid påpekes at noen av tallene fra studien bygger på estimer siden mange land ikke har nasjonal statistikk fordelt på form for utdanning.
- XI Logopedutdanningene inkluderer en mengde ulike vurderingsformer, så som skriftlige eksamener, praktisk vurdering av ferdigheter og muntlige eksamineringer. Refleksjonsnotater på grunnlag av erfaringer, kompetansemapper (mappeeksamen), vurdering av klinisk praksis, videoanalyse og egevaluering er også benyttet. Samtlige utdanningsprogrammer omfatter, i tillegg til det akademiske studiet, klinisk praksis under supervisjon. Dette er en nøkkelkomponent på vei mot yrkesmessig kompetanse og kvalifisering som logoped. Den kliniske kompetansen vurderes først og fremst av praksisveiledere. Imidlertid kan måten å vurdere klinisk kompetanse på variere mye. Den kan omfatte skriftlig vurdering, muntlig eksaminering, observasjon

og evaluering, mappe- eller casepresentasjoner. I nesten to tredjedeler av de undersøkte utdanningene stilles det også krav til at studentene skal gjennomføre et forskningsprosjekt.

- XII **Kompetanser:** Utdanningen av logopeder krever at studentene skal oppnå og være i stand til å vise en rekke kompetanser. Disse omfatter et komplekst samspill mellom teoretisk og praktisk kunnskap sammen med samspillsferdigheter og er et nødvendig grunnlag for effektiv og evidensbasert praksis. Det mest slående funnet var graden av samstemmigheten mellom informantene (akademikere, arbeidsgivere og nyutdannede logopeder) om hvilke generelle og fagspesifikke kompetanser som er viktige for å kunne starte å arbeide som logoped.
- XIII De **fagspesifikke kompetansene** er alle knyttet til effektiv kartlegging, diagnose, behandling, forebygging og rådgivning til klienter og deres pårørende innen områdene kommunikasjons- og svelgvansker. De fagspesifikke kompetanser som oftest ble nevnt som nødvendige kan deles i seks områder, nemlig Praksisomfang, Kartlegging og indentifisering av kommunikasjons- og svelgvansker, Planlegging og gjennomføring av intervensjoner, Planlegging, vedlikehold og evaluering av logopedisk virksomhet, Forebygging og Profesjonell utvikling, etterutdanning og etisk ansvar.
- XIV Av de **generelle kompetansene** ble inter- og intrapersonlige kompetanser oppfattet som mest avgjørende.
- XV **Retningslinjer:** Omfanget av kompetanser som av alle informantgrupper ble ansett som påkrevet for en nyutdannet logoped finnes i vedlegg 1. Dette dokumentet kan betraktes som en felles EU-standard *som alle logopeder må oppfylle for å utøve yrket*. Dokumentet er også retningsgivende for grunnutdanning i logopedi og bør tas med i alle europeiske logopedutdanninger. De forventede kompetansene, som har vist seg å være nødvendige, reflekterer flere ulike referansenivåer, og de fleste av disse vurderes til nivå seks og syv i den europeiske referanserammeverket²
- XVI Logopedutdanningene i Europa er forskjelligartede, levende og i konstant utvikling. Profesjonen befinner seg på forskjellige utviklingsnivåer i de ulike landene. Det er imidlertid en felles forståelse av målsetting og grunnleggende engasjement hos logopeder og de som utdanner logopeder for å kunne sikre at de er med på å utdanne de beste logopeder slik mennesker som trenger profesjonell logopedisk hjelp får den beste behandling og service. Dette engasjementet har gjennomsyret hele prosjektperioden med NetQues. Med et slikt nivå på engasjement og fagkunnskap ser fremtiden lys ut, både for profesjonen og for mennesker som har behov for logopedisk ekspertise.

² http://ec.europa.eu/education/polices/educ/eqf/eqf08_enpdf

Kapittel 7 Nødvendig kompetanse for nyutdannede logopeder

7.1 Introduksjon

Det overordnede målet for ulike utdanninger er å fremme og utvikle kompetanser. Som beskrevet i kapittel tre, er logopedi en kompleks vitenskapelig profesjon så vel som et komplekst praksisområde. Derfor er det viktig at læringsmålene for nyutdannede logopeder beskrives på en måte som inkluderer alle kompetanser som ansees som nødvendige for å kunne praktisere som logoped. Alle informanter i NetQues-prosjektet understreker betydningen av samspill mellom ulike kompetanser i klinisk logopedisk arbeid på en slik måte at det dekker:

1. Forventet teknisk kompetanse med tanke på hvordan logopeden nærmer seg sin oppgave
2. Hvordan logopeden bruker sin kunnskap og forståelse med formålstjenlig holdning og beslutningsstrategi
3. Den pågående utvikling av den enkelte som person og profesjonell logoped

Faglig kompetanse har ofte blitt beskrevet i form av 'å gjøre det riktige', 'å gjøre det riktige på riktig måte' og at 'rett person gjøre det' – se Hardens beskrivelse av medisinsk utdanning (2002)^{3 4} og Adams (2006)⁵ introduksjon til læringsmål i EUA Bologna Handbook.

I 'Tuning' (harmoniseringsmetoden) blir kompetanser beskrevet som referansepunkter for utforming og evaluering av læreplaner, og ikke som tvangstrøyer. De skal gi fleksibilitet og autonomi i utforming av læreplaner. Samtidig skal de bidra med et felles språk for å beskrive hva læreplanene bør inneholde.

Tuningmetodikken skiller mellom **generelle kompetanser** eller overførbare ferdigheter som er evner som ikke er knyttet til læring eller bare kan brukes innen et spesifikt emne, og **fagspesifikke kompetanser** som er direkte relatert til en disiplin eller et emne, i dette tilfellet logopedi.

Partnerne i dette prosjektet, som fokuserer på logopedi, var enige om at den mest hensiktsmessige måten å sammenligne ulike logopedutdanninger på, var å fokusere på hva en nyutdannet logoped som selvstendig fagperson, skal være i stand til å gjøre. I denne konteksten, så vel som i andre, ble kompetanse definert og fastlagt i form av ikke bare å kunne gjøre noe, men å kunne gjøre det med forståelse og fleksibilitet ved hjelp av mer avanserte kognitive ferdigheter som analyse og syntese. Dette omfatter også å kunne søke etter, velge og bruke informasjon på en hensiktsmessig måte. Det vil si å bruke refleksjon og kritisk tenkning samt velge den beste intervensjon ut fra tilgjengelig evidens på en mest mulig hensiktsmessig måte og av de beste årsaker. På den måten omfatter profesjonell kompetanse en rekke ferdigheter: kunnskap – kognitiv/intellektuell, psykomotoriske/fysisk ferdighet og innen det psykososiale området, holdninger, og følelser.

Følgelig fokuserer prosjektet på å identifisere de spesifikke profesjonsferdigheter som er nødvendig for nyutdannede⁶ logopeder og som skiller logopeder fra andre profesjoner. De

³ Harden, R. M. (2002a). Developments in outcome-based education. *Medical Teacher*, 24(2), 117-120

⁴ Harden, R. M. (2002b). Learning outcomes and instructional objectives: is there a difference? *Medical Teacher*, 24(2), 151-155.

⁵ Adam, S. (2006) An introduction to learning outcomes. In Froment E., Kohler J., Purser L. and Wilson L. (Eds), EUA Bologna Handbook article B.2.3-1. Berlin: Raabe.

⁶ Nyutdannet = en som har gjennomført logopedutdanning med godkjent resultat og er klar til å begynne å arbeide selvstendig som logoped

generelle akademiske kompetanser inkluderes også. Disse er nødvendige som et fundament for utvikling av de profesjonsspesifikke kompetanser, men undersøkes adskilt fra disse.

Resultatene nedenfor tar ikke med de fagspesifikke kompetansene, men viser kompetanser og holdninger som informantene identifiserte (se vedlegg IV) med tanke på først å kartlegge kjernekompetanser som ansees ønskelige for effektiv og kompetent logopedisk praksis i hele EU. I tillegg, identifisere i hvilken grad kompetanser i disse tre domener (Kunnskap, ferdigheter og holdninger) er relatert til hverandre og leder til kompetanse.

NetQues-prosjektet beskriver den spesifikke kombinasjonen av kunnskap, forståelse og fagspesifikke ferdigheter som brukes av logopeden for å oppfylle kravene som stilles til ham/henne i ulike logopediske kontekster (helse-, utdannings- og sosialsektoren). På den måten kompletterer og ligner NetQues mål i stor grad målene til EQF på det logopediske området (se tabell 7.1).

Tabell 7.1 Sammenligning av målsettinger i EQF og NetQues

Mål	
EQF	NetQues
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikasjonene skal være mer lettlesle og forståelig på tvers av forskjellige Europeiske land og systemer • Fremme borgernes mobilitet mellom landene og lette deres livslange læring • Øke kvalifikasjonenes transparen 	<ul style="list-style-type: none"> • Bli enig om felles standarder og retningslinjer for nyutdannede logopeder • Fremme større mobilitet for fagfolk mellom landene • Å lette utviklingen av profesjonen • Å gi veiledning til høyere utdannings-institusjoner og andre interessenter i alle europeiske land • Å gjøre det mulig for europeiske borgere å få tilgang til kvalifiserte logopedtjenester

7.2 Metode

Som beskrevet i kapittel 5 har de medvirkende eksperter på logopedutdanning utarbeidet to oversikter over generelle og fagspesifikke kompetanser. Denne ble utarbeidet på grunnlag en systematisk gjennomgang av eksisterende dokumentasjon fra logopedutdanninger, regelverk referansepunkter og retningslinjedokumenter fra hele Europa. I tillegg kommer rammeverk for logopedisk kompetanse globalt, inklusive dokumenter som brukes i ASHA⁷, Australia (SPA),⁸ Canada (CASLPA)⁹ og IALPs¹⁰ retningslinjer. Disse utvalgte kompetansene ble prøvd ut og rensset gjentatte ganger ved hjelp av en modifisert Delphi-teknikk gjennom å

⁷ ASHA (2009) *Standards and Implementation Procedures for the Certificate of Clinical Competence in Speech-Language Pathology Revised March 2009* American Speech-Language-Hearing Association Retrieved from: http://www.asha.org/certification/slp_standards/

⁸ SPA (2010) Code of ethics. Retrieved from <http://www.speechpathologyaustralia.org.au/library/CodeofEthics.pdf>

⁹ CASLPA (2008) *Canadian Association of Speech-Language Pathologists and Audiologists (CASLPA) Scope of Practice for Speech-Language Pathology*. Retrieved from: http://www.caslpa.ca/PDF/Scope_of%20Practice_SLP_english_2008.pdf

¹⁰ IALP Guidelines for Initial Education in Speech Language Pathology. *Folia Phoniatica et Logopaedica*. 2010, 62(5), 210-16.

involvere større ekspertgrupper innen logopedutdanning og klinisk logopedisk arbeid. Denne fremgangsmåten resulterte i enighet om 60 fagspesifikke kompetanser og 38 generelle kompetanser (se vedlegg IV).

De fagspesifikke kompetansene er relatert til følgende åtte områder:

- omfanget av praksiserfaring
- kartlegging og identifisering av kommunikasjons- og svelgvansker
- planlegging og implementering av tiltak
- planlegging, vedlikehold og evaluering av logopedisk virksomhet
- forebygging
- kvalitetssikring
- forskning
- profesjonell utvikling, etterutdanning og etisk ansvar

De generelle kompetansene er relatert til følgende tre områder:

- instrumentelle kompetanser
- inter- og intrapersonlige kompetanser
- systemiske kompetanser

I alt 98 kompetanser dannet grunnlaget for spørreskjemaet (på engelsk). Dette spørreskjemaet ble, sammen med en ordliste, sendt til den ledende partner i hvert deltakerland for oversettelse av en logoped med god kunnskap i så vel engelsk som eget språk. Spørreskjemaet og ordlisten ble så oversatt til de aktuelle språkene (24 totalt), med 'tilbakeoversettelse' (fra norsk til engelsk) som kontroll. Informantene fikk deretter tilsendt spørreskjemaet ved hjelp av SurveyMonkey¹¹, et online spørreskjemaverktøy.

Spørreskjemaet ble sendt ut til tre interessegrupper i hvert land:

1. Akademisk ansatte; undervisere og forskere på logopedutdanninger
2. Nyutdannede logopeder (de siste fem år)
3. Arbeidsgivere på det logopediske område herunder helsesektoren)

Informantene ble bedt å vurdere kompetansene som:

- Ikke nødvendig for å kunne arbeide **som nyutdannet logoped**
- Ønskelig, men ikke nødvendig for å kunne arbeide **som nyutdannet logoped**
- Nødvendig for å kunne arbeide **som nyutdannet logoped**
-

En nyutdannet logoped ble definert som 'en som har gjennomført logopedutdanning med godkjent resultat og er klar til å begynne å arbeide selvstendig som logoped'.

Data fra undersøkelsen, det vil si enkeltsvarene, ble analysert av deltakerne i Work Package Team 3 med SPSS¹² og Exel¹³ for å få frem deskriptiv statistikk og statistiske analyser av resultatene fordelt på grupper av informanter og deres karakteristika.

¹¹ www.surveymonkey.com (Pro Gold version)

¹² SPSS Statistical Product and Service Solutions IBM

¹³ EXEL Microsoft for Windows/Mac

7.3 Resultater og de viktigste funnene

Det kom inn totalt 4383 svar innen SurveyMonkey ble lukket. Av de 4383 svarene var 2863 (65 %) fullstendige og kunne derfor brukes i analysen. De 1520 som manglet svar ble kassert.

7.3.1 De viktigste fagspesifikke kompetansene

De 25 fagspesifikke kompetansene som hyppigst ble ansett som nødvendige av alle tre gruppene informanter går frem av tabell 7.2. Disse fagspesifikke kompetansene kan knyttes til seks av de åtte områdene som er nevnt over (se 7.2)

- omfanget av praksiserfaring
- kartlegging og identifisering av kommunikasjons- og svelgvansker
- planlegging og implementering av tiltak
- planlegging, vedlikehold og evaluering av logopedisk virksomhet
- forebygging
- profesjonell utvikling, etterutdanning og etisk ansvar

Informantene anså, med andre ord, at for å kunne begynne å arbeide som logoped bør logopedutdanningen særlig vektlegge kompetanser knyttet til kartlegging, diagnostikk, behandling forebygging og rådgivning.

Tabell 7.2 De 25 fagspesifikke kompetansene som oftest ble vurdert som nødvendige

De 25 vanligste beskrivelsene av fagspesifikke kompetanser	
1.	Kan kartlegge, diagnostisere og iverksette tiltak for språk- og talevansker
2.	Forstår rollen til og grensene for en logopeds virksomhet
3.	Henviser klienten til andre fagpersoner når det er påkrevet
4.	Gir relevant tilbakemelding til klienter og pårørende om tolkning av undersøkelsesresultater på en lettfattelig måte
5.	Iverksetter relevante behandlingsteknikker og bruker nødvendig materiell og utstyr
6.	Kan gi muntlig og skriftlig rapport av kartleggingsresultat hvor analyse og tolkning av resultatene er inkludert
7.	Bruker både kartleggingsresultat og annen relevant informasjon for å utarbeide mål for tiltak
8.	Kjenner de etiske reglene til Norsk Logopedlag og/eller de etiske reglene som gjelder på arbeidsplassen og/eller som er foreskrevet av offisielle myndigheter
9.	Forstår rasjonale og prinsipper som ligger til grunn for spesifikke behandlingsmetoder
10.	Diskuterer langsiktige resultater og avgjør, i samarbeid med klienten, om logopediske tiltak er hensiktsmessige og nødvendige. Inkluderer signifikante andre i diskusjonen
11.	Søker informasjon for å forstå klientens vansker
12.	Analyserer og tolker kartleggingsresultat på en nøyaktig måte og ser dette i sammenheng med anamnese og andre relevante kilder
13.	Tar begrunnede avgjørelser for å iverksette, modifisere eller avslutte bruk av bestemte teknikker, behandlingsmåter eller prosedyrer. Har en relevant registrering av disse avgjørelsene

14.	Velger og planlegger hensiktsmessige og effektive behandlingsformer og inkluderer nøkkelpersoner i klientens omgivelser
15.	Etablerer god kontakt og legger til rette for deltakelse i kartlegging og differensialdiagnostisering
16.	Forbereder klienten før logopediske tiltak skal avsluttes. Blir enig med klienten og signifikante andre om det aktuelle tidspunktet
17.	Dokumenterer resultater fra intervensjon samt forandringer i tiltaksplan
18.	Bidrar til å forebygge forekomst av kommunikasjons-, spise-, drikke- eller svelgvansker gjennom tidlig intervensjon
19.	Registrerer hvordan ulike situasjoner, miljø eller kontekster kan påvirke klientens problem
20.	Faglig utvikling som logoped gjennom innsikt i aktuell faglig ferdighet så vel som behov for videre utvikling av mellommenneskelige og kommunikasjonsmessige ferdigheter
21.	Er oppmerksom på hvilken følge vansken har for klientens og signifikante andres sin psykososiale fungering, sosiale og medisinske status
22.	Samler informasjon, herunder kvalitative og kvantitative data for å evaluere behandlingens effekt
23.	Forstår rollen til medlemmene i et tverrfaglig team, og utvikler tiltaksplaner i samarbeid med dem
24.	Har lesbare og nøyaktige notater og rapporter som er i samsvar med faglige og juridiske retningslinjer, og bruker bare anerkjent terminologi.
25.	Forstår begrepene effekt (efficacy) og virkningsgrad (efficiency) i logopedisk arbeid

7.3.2 Fellestrekk på tvers av informantgruppene

De tre gruppene akademikere, nyutdannede logopeder og arbeidsgivere ga uttrykk for svært like preferanser angående 60 fagspesifikke kompetansene. På tross av det store antallet mulige valg av kompetanser var det en høy grad av samstemmighet når det gjaldt kompetanser som ble ansett som nødvendige eller ønskelige. Tabell 7.3 under viser de fem kompetansene som oftest ble oppfattet som nødvendige av 206 arbeidsgivere, 476 akademikere og 2181 studenter som hadde fullført sin utdanning i løpet av de siste fem år.

Tabell 7.3 De fem fagspesifikke kompetansene som oftest ble vurdert som nødvendige fordelt på informantgrupper

Mest siterte fagspesifikke kompetanser		
Arbeidsgivere	Akademikere	Nyutdannede logopeders
1. Kan kartlegge, diagnostisere og iverksette tiltak for språk- og talevansker	1. Kan kartlegge, diagnostisere og iverksette tiltak for språk- og talevansker	1. Kan kartlegge, diagnostisere og iverksette tiltak for språk- og talevansker
2. Forstår rollen til og grensene for en logopeds virksomhet	2. Gir relevant tilbakemelding til klienter og pårørende om tolkning av undersøkelsesresultater på en lettfattelig måte	2. Forstår rollen til og grensene for en logopeds virksomhet
3. Gir relevant tilbakemelding til klienter og pårørende om tolkning av undersøkelsesresultater på en lettfattelig måte	3. Kan gi muntlig og skriftlig rapport av kartleggingsresultat hvor analyse og tolkning av resultatene er inkludert	3. Henviser klienten til andre fagpersoner når det er påkrevet
4. Iverksetter relevante behandlingsteknikker og bruker nødvendig materiell og utstyr	4. Forstår rollen til og grensene for en logopeds virksomhet	4. Gir relevant tilbakemelding til klienter og pårørende om tolkning av undersøkelsesresultater på en lettfattelig måte
5. Henviser klienten til andre fagpersoner når det er påkrevet	5. Henviser klienten til andre fagpersoner når det er påkrevet	5. Iverksetter relevante behandlingsteknikker og bruker nødvendig materiell og utstyr

7.3.4 De minst viktige emnespesifikke kompetansene

De ti fagspesifikke kompetansene som ble vurdert som minst nødvendige for å kunne begynne å arbeide som logoped går fram av tabell 7.4.

Tabell 7.4 De 25 fagspesifikke kompetanser som oftest ble vurdert som nødvendige

De minst vanlige beskrivelsene av fagspesifikke kompetanser	
1.	Kan administrere, skåre og tolke følgende instrumentelle målemetoder: nasometri, stroboskopi, nasendoskopi, lanryngografi, tympanometri,, akustisk analyse
2.	Bidrar til utviklingen av faget gjennom å forske og publisere forskningsresultater og kasusstudier.
3.	Er kjent med statistikkprogrammer
4.	Samarbeider i forskningsprosjekter som andre har startet eller støttet.
5.	Kan administrere, skåre og tolke audiometrisk måling
6.	Har forslag til å utvikle eller tilegne seg nye ressurser eller introdusere nye metoder
7.	Evaluerer formelle og uformelle kartleggingsverktøy, intervensjonsressurser og metoder ut fra gjeldende forskning
8.	Støtter og veileder logopedstudenter etter egen utdanning er avsluttet
9.	Bidrar til å forebygge forekomst eller utvikling av kommunikasjons-, spise-, drikke- eller svelgvansker gjennom opplæring av folk flest og andre fagfolk
10.	Bidrar til å produsere data til kvalitetssikringsprogrammer

Disse kompetansene krever erfaring etter endt logopedutdanning, og er derfor ikke angitt som nødvendige for en nyutdannet logoped.

7.3.4. De viktigste generelle kompetansene

De 25 generelle kompetansene som hyppigst ble ansett som nødvendige av alle tre gruppene informanter går fram av tabell 7.5.

Når de 38 generelle kompetansene sees samlet, er interpersonlige og intrapersonlige kompetanser blant de 25 kompetanser som alle tre informantgruppene nevnte oftest. Blant de ti generelle kompetanser som oftest angis som nødvendige, finner man de som kan knyttes til intrapersonlig kompetanser så *som ærlig, oppriktig og pålitelig atferd*, så vel som *evne til å være selvkritisk og til å reflektere over egen praksis*. Blant de interpersonlige ferdighetene er *evnen til å gi nøyaktig tilbakemelding på en forståelig og sensitiv måte* og *empati med klienter og kollegaer*. Systemiske og instrumentelle kompetanser var generelt ansett som mindre viktige.

Oppsummerende viser resultatene at inter- og intrapersonlige generelle kompetanser blir oppfattet som mest avgjørende. Derfor bør disse generelle kompetansene fremmes i logopedutdanningen for å forberede studentene på arbeidet som logoped. Etter de personlige kompetansene er det i hovedsak instrumentelle kompetanser som oppfattes som nødvendige.

Tabell 7.5 De 25 generelle kompetansene som oftest ble vurdert som nødvendige av alle informantene

De 25 vanligste beskrivelsene av generelle kompetanser	
1.	Atferd som er ærlig, oppriktig og pålitelig
2.	Evne til å være selvkritisk og reflektere over egen innsats
3.	Gir nøyaktig feedback på en forståelig og sensitiv måte
4.	Utviser empati med klienter og kollegaer
5.	Tar ansvar for å utvikle egen kunnskap og ferdighet i sitt yrkesaktive liv
6.	Positive holdninger og handler proaktivt
7.	Evne til å få informasjon fra klienter/informanter på en effektiv og sympatisk måte
8.	Bruker egnede og effektive metoder og materiell i skriftlig, muntlig og visuell informasjon og instruksjon
9.	Tilpasser egen atferd og fremgangsmåte så det passer til nye situasjoner
10.	Identifiserer de viktigste faktorer ved et problem og foreslår mulige løsninger
11.	Gir uttrykk for den foretrukne løsningen/avgjørelsen på en forståelig måte, og skisserer de konkrete konsekvensene
12.	Verdsetter mangfold og multikulturalisme
13.	Bruker faglig kunnskap, som å identifisere de viktigste faktorene, mulige løsninger og risikofaktorer, til å velge den mest hensiktsmessige løsningen i den enkelte situasjon.
14.	Viser mestringsstrategier i møte med yrkets faglige krav slik at selvfølelsen opprettholdes og stress håndteres
15.	Viser sosiale ferdigheter som trygghet, samarbeid og forhandlingsevne
16.	Analysere informasjon for å kunne trekke hensiktsmessige konklusjoner og forstår betydningen av disse konklusjonene.
17.	Sammenfatter informasjon fra ulike kilder for å kunne velge en egnet tilnærming eller for å svare på et spørsmål.
18.	Anvender juridiske og etiske prinsipper i behandling av informasjon og beskytter integritet, pålitelighet og ekthet i journaler
19.	Identifiserer risiko og fallgruver knyttet til enhver mulig løsning
20.	Deler oppgaver i konkrete trinn og fastsetter realistiske tidsrammer samtidig som andre krav tas med i betraktning
21.	Arbeider selvstendig
22.	Innfrir mål som er satt, og gjennomføre arbeidsoppgaver innen tidsfristen.
23.	Søker i forskningslitteratur for å finne den mest relevante informasjonen for å kunne besvare et spørsmål
24.	Formulerer kreative og originale løsninger i nye situasjoner
25.	Bruker ulike metoder som litteraturstudier, intervju, spørreskjema og observasjoner for å samle data.

7.3.5 Fellestrekk på tvers av informantgruppene

På same måte som i bedømmelsen av fagspesifikke kompetanser hadde de tre gruppene, akademikere, nyutdannede logoped og arbeidsgivere, svært like preferanser angående fem av de 38 mulige generelle kompetansene. Det var altså en betydelig grad av enighet om de kompetansene som ble oppfattet som viktigst. Tabell 7.6 viser de fem kompetansene som fikk høyest resultat fra 206 arbeidsgivere, 476 akademikere og 2181 studenter som hadde fullført sin utdanning i løpet av de siste fem årene.

Tabell 7.6 De fem generelle kompetansene som oftest ble vurdert som nødvendige fordelt på informantgrupper

Mest siterte generelle kompetanser		
Arbeidsgivere	Akademikere	Nyutdannede logoped
1. Atferd som er ærlig, oppriktig og pålitelig	1. Gir nøyaktig feedback på en forståelig og sensitiv måte	1. Atferd som er ærlig, oppriktig og pålitelig
2. Gir nøyaktig feedback på en forståelig og sensitiv måte	2. Atferd som er ærlig, oppriktig og pålitelig	2. Evne til å være selvkritisk og reflektere over egen innsats
3. Utviser empati med klienter og kollegaer	3. Evne til å være selvkritisk og reflektere over egen innsats	3. Utviser empati med klienter og kollegaer
4. Tar ansvar for å utvikle egen kunnskap og ferdighet i sitt yrkesaktive liv	4. Utviser empati med klienter og kollegaer	4. Gir nøyaktig feedback på en forståelig og sensitiv måte
5. Evne til å være selvkritisk og reflektere over egen innsats	5. Henviser klienten til andre fagpersoner når det er påkrevet	5. Tar ansvar for å utvikle egen kunnskap og ferdighet i sitt yrkesaktive liv

7.3.6 De minst viktige generelle kompetansene

De ti generelle kompetansene som færrest ganger ble vurdert som nødvendige for å kunne begynne å arbeid som logoped går fram av tabell 7.7.

Systemiske kompetanser ble oftere ansett som ønskelige, men ikke nødvendige. Det vil si at åtte av ti kompetanser som ikke ble ansett å være nødvendige, er systemiske kompetanser. Det er åpenbart at ferdighet i å *skrive profesjonelle dokumenter, vitenskapelige artikler og gjennomføre en faglig presentasjon på et fremmed språk* (hvilket i praksis innebærer å publisere forskning), ikke ansees som et nødvendig for å kunne begynne å arbeide som logoped, selv om det kan bli nødvendig senere i karrieren.

Resultatet viser at ferdighet i å *kunne lese og forstå profesjonelle dokumenter, vitenskapelige artikler og faglige presentasjon på et fremmed språk* og å *bruke et fremmed språk* er to av de generelle kompetansene som færrest ganger blir angitt som nødvendige eller ønskelige. Dette funnet kan henge sammen med at det meste av faglitteraturen innen det logopediske fagområdet er skrevet på engelsk og at informanter i engelsktalende land (eller selv i land der

engelsk er mye brukt) finner det mindre presserende å spesifisere at en nyutdannet logoped skal kunne forstå og uttrykke seg på et fremmed språk.

Tabell 7.7 De ti generelle kompetansene som færrest ganger ble vurdert som nødvendige av alle informantene

De minst vanlige beskrivelsene av generelle kompetanser	
1.	Skrive profesjonelle dokumenter og gjøre en faglig presentasjon på et fremmed språk
2.	Design og gjennomføre forskningsprosjekt for å kunne besvare et forskningsspørsmål
3.	Lede andre på en adekvat måte
4.	Administrere andre for å oppnå enighet
5.	Lære opp nyansatte og andre medlemmer av teamet
6.	Bruke e-læringsapplikasjoner og tilpasse seg ny utdanningsteknologi
7.	Lese og forstå faglige dokumenter, forskningsartikler og faglige presentasjoner på et fremmedspråk.
8.	Påta seg nye oppgaver eller følge et vanskelig handlingsplan hvis det er påkrevet
9.	Tilby egnet opplæring og trening for andre faggrupper eller signifikante andre som arbeider med klientene
10.	Evaluere metode, resultat og analyser fra forskningsprosjekt for å bedømme deres verdi

7.4. Diskusjon og implikasjon av resultatene

Det er åpenbart at de fagspesifikke kompetansene *knyttet* til kartlegging, diagnose, behandling, forebygging og rådgivning innen kommunikasjons-, tale-, språk- og svelgvansker er avgjørende og bør vektlegges i logopedutdanningen. Akademikere/universitetsansatte, nyutdannede logopeder og arbeidsgivere er i stor grad enige om at den overgripende kompetansen *å kunne kartlegge, diagnostisere og behandle språk- og talevansker* er nødvendig for å kunne være i stand til å praktisere som nyutdannet logoped. Mens det var stor enighet om hvilke av de 60 fagspesifikke kompetansene som krevdes, var det noe variasjon mellom informantgruppene i hvordan disse skulle prioriteres. De universitetsansatte la for eksempel noe større vekt på kompetanser som *kan produsere muntlige og skriftlige rapporter med kartleggingsresultater inkludert analyse og tolkning av resultatene*, mens nyutdannede logopeder og arbeidsgivere oftere la større vekt på *rollen til og grensene for en logopeds virksomhet*.

Av de generelle kompetansene vurderes, som nevnt, inter- og intrapersonlige kompetanser oftest som nødvendige logopedutdanningen, noe som tilsier at disse bør ivaretas i hele utdanningsforløpet. Instrumentelle kompetanser er ansett som enten nødvendige eller ønskelige. Systemisk kompetanse, knyttet til ledelse og forskning, i beste fall betraktes som ønskelig, men ikke nødvendig for en nyutdannet logoped. Den generelle kompetansen som alle tre informantgrupper oftest anser som nødvendig for den nyutdannede, er *ærlig, oppriktig og pålitelig atferd*. Akademikerne satte evnen til å *gi nøyaktig feedback på en forståelig og sensitiv måte* først, mens arbeidsgivere satt denne kompetansen på annenplass og nyutdannede logopeder satt den på fjerde plass. På samme måte anså nyutdannede logopeder og

arbeidsgivere at den generelle kompetansen å *vise empati med klienter og kollegaer* som nødvendig (på tredje plass), mens færre akademikere mente det samme (fjerde plass).

Det er også flere variasjoner mellom gruppene med hensyn til hvilke kompetanser de vektlegger. Arbeidsgivere og nyansatte logopedere vurderte oftere enn akademikere at å *ta ansvar for å utvikle egen kunnskap og ferdighet gjennom hele sitt yrkesaktive liv* som nødvendig for nyutdannede logopedere. De akademiske medarbeiderne foretrakk derimot oftere enn arbeidsgivere og nyutdannede logopedere ferdigheten å bruke *egnete og effektive ferdigheter og materiell i skriftlig, muntlig og visuell informasjon og instruksjon*. Denne variasjonen kan avspeile at de tre informantgruppene har ulike oppfatninger av den relative betydningen av når disse viktige generelle kompetanser bør være på plass i en logopedes utvikling

Gruppeforskjellene kan også henge sammen med ulike forventninger til den relative betydningen av bestemte eller gradvis utviklede kompetanser, for eksempel kompetanser knyttet til forskning. Forventningene er at den nyutdannede logoped skal ha en viss kompetanse innen dette området, men kompetansenivået kan variere. Forventningene kan også reflektere ulike opptakskrav og typen utdanninger som er tilgjengelige. Det går tydelig fram av resultatet fra spørreundersøkelsen at omfanget av forskningsmetode i studiet varierer i mellom logopedutdanningene. Som forventet la universitetsansatte større vekt på akademisk kompetanse (underpinning competence), mens arbeidsgivere syntes å være med opptatt av de ferdighetene logopedene hadde.

7.5. Konklusjoner

7.5.1. Teori og praksis

Utdanningen av logopedere krever at man oppnår og kan vise kompetanser som utvikles i et komplekst samspill mellom teori og praksis sammen med samspillsferdigheter. Disse er et nødvendig grunnlag for effektivt, evidensbasert klinisk arbeid. Den logopediske profesjon og vitenskap krever en logopedutdanning som innebærer at de som gjennomfører utdanningen har tilegnet seg en rekke fagspesifikke og generelle kompetanser. Slike kompetanser vil gjøre kandidatene i stand til å praktisere som logoped på en sikker og effektiv måte. Det mest iøynefallende (og betryggende) resultatet fra undersøkelsen var at akademikere, nyutdannede logopedere og arbeidsgivere i stor grad var enige om hvilke fagspesifikke og generelle kompetanser som er nødvendige for å starte arbeidet som logoped.

Fagspesifikke kompetanser er alle relatert til effektiv kartlegging, diagnose, behandling, forebygging og rådgiving av klienter og deres pårørende innen områdene kommunikasjons-, språk-, tale- og svelgvansker. De generelle kompetansene som er særlig relevante for nyutdannede logopedere er knyttet til inter- og intrapersonlige kompetanser. Holdninger og medmenneskelige ferdigheter som empati og forståelse er nødvendige for å kunne være effektive i terapeutiske relasjoner med klienter og kollegaer, for å samle klientdata og for å foreta hensiktsmessige klient- og evidensbaserte vurderinger.

7.5.2. Læring i og gjennom klinisk arbeid

Veiledet klinisk praksis er påkrevet for å skape et miljø hvor logopedstudenten kan lære, praktisere og utvikle de nødvendige kompetanser for å bli en kvalifisert fagperson. Kvaliteten på og tilretteleggingen av praksis bør være nøye planlagt. Bare på den måten vil studenten kunne bygge opp påkrevet ekspertise gjennom refleksjon og forståelse for kompleksiteten i å kunne ta gode kliniske avgjørelser basert på å samle inn og vekte evidensen i hvert møte med

klienter. Undersøkelsen har belyst hvordan logopedutdanningen er bygget opp i hele Europa og internasjonalt (se kapittel 6), og normen er at læreplanene inkluderer klinisk læring. Imidlertid varierer omfanget av intern praksis og arbeidsbasert praksis betydelig, men det er en generell enighet om at det er en nødvendig element som må veves inn i læringsforløpet på en gjennomtenkt måte.

7.5.3. Retningslinjer for logopedutdanningen: europeiske retningslinjer for å utøve logopedi

De kjernekompetansene som av alle informantgrupper oftest ble ansett som nødvendige for en nyutdannet logoped fremgår av vedlegg 1. Dette dokumentet kan anses som den felles vedtatte standarden for EU som alle logopeder må oppnå for å utøve sin profesjon. Det gir også retningslinjer for logopedisk grunnutdanning, og bør inngå i alle europeiske logopedutdanninger.

7.5.4. Egnethet for praksis, for formålet og for fremtiden

Når studenten har mestrer de krevende kompetansene og har bestått sin utdanning, er hun/han klar for selvstendig arbeid. Imidlertid vil livslang læring og profesjonell utvikling være avgjørende for fortsatt faglig utvikling slik at av ferdigheter og kompetanser kan vedlikeholdes. Dette må fremmes gjennom hele karrieren, og i de først årene etter logopeden er ferdigutdannet vil hun/han her ha stor nytte av et støttende arbeidsmiljø med veiledning. Som nevnt er den logopediske profesjon dynamisk og i stadig utvikling, noe som krever kontinuerlige tilpasninger for å kunne møte samfunnets foranderlige behov, og for å inkorporere nye vitenskapelige og teknologiske fremskritt i profesjonsutøvelsen. Også for den kvalifiserte logopeden er derfor fortsatt faglig utvikling nødvendig slik at hun/han kan fortsette å arbeide formålstjenlig og være egnet til å utøve sitt yrke som logoped. Det innebærer at de fagspesifikke og generelle kompetansene som kreves i starten av karrieren ikke kan betraktes som statiske, men må reflekteres over og oppdateres regelmessig for å avspeile utviklingen i logopedutdanningen og den logopediske profesjon.